

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας,
Έρευνας και Θρησκευμάτων

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΡΡΤ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΛΑΜΠΙΑ ΕΥΑΝΘΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΕΑΕ
2ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Β' ΑΘΗΝΑΣ

ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΔΕΠΥ

- Σε έρευνες επιπολασμού που έχουν διενεργηθεί στη χώρα μας έχει υπολογιστεί ότι το 6,5 % των παιδιών σχολικής ηλικίας πληρούν τα κριτήρια για τη διάγνωση της διαταραχής
- Ένα σχολείο 300 παιδιών έχει περίπου 20 παιδιά με ΔΕΠΥ, που σημαίνει ένα παιδί σε κάθε τμήμα ή ακόμα και δύο.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ ΜΕ ΔΕΠΥ

- Δυσκολεύονται να παρακολουθήσουν είτε ομαδικές είτε ατομικές εργασίες.
- Είναι θορυβώδεις και διασπαστικοί, πετάγονται και διακόπτουν τη ροή του μαθήματος.
- Δεν μπορούν να ελέγξουν τις συναισθηματικές αντιδράσεις τους, γι' αυτό και πολύ συχνά έχουν έντονα ξεσπάσματα.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ

- Η ΔΕΠΥ είναι μια διαταραχή που χρειάζεται πολύπλευρη αντιμετώπιση και συνεργασία όλων των πλαισίων στο οποίο ζει και λειτουργεί το παιδί (οικογένεια, σχολείο) προκειμένου να ελεγχθούν αποτελεσματικά τα συμπτώματα και να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι δυσλειτουργίες της καθημερινότητας, είτε στο σχολείο είτε στο σπίτι.

Τροποποίηση συμπεριφοράς με το Μοντέλο ανάλυσης έργου Συμπεριφορική Τεχνική (1/3)

Παίρνουμε ένα λευκό χαρτί και γράφουμε:

- α. Το διδακτικό στόχο.
- β. Τι μπορεί να κάνει το παιδί τη στιγμή αυτή (πρόκειται για το παρόν επίπεδο δεξιοτήτων του παιδιού)
- γ. Μια σειρά από βήματα , τα οποία συμπληρώνουν το κενό ανάμεσα στο πρώτο βήμα και στο διδακτικό στόχο.
- δ. Προσδιορισμός του χρόνου που το παιδί μπορεί να υλοποιήσει κάθε βήμα (π.χ. μια εβδομάδα ή δέκα ημέρες κτλ)

Τροποποίηση συμπεριφοράς με το Μοντέλο ανάλυσης έργου Συμπεριφορική Τεχνική (2/3)

- Πρόκειται για μια αυστηρά δομημένη μέθοδο σειριακής διαδικασίας κατά την οποία δίνεται λεπτομερής ανάλυση της δραστηριότητας βήμα προς βήμα.
- Δίνεται η δυνατότητα στον/στην εκπαιδευτικό να εκπαιδεύει σταδιακά τον/τη μαθητή/τρια από το πιο εύκολο βήμα στο πιο δύσκολο ανάλογα με το επίπεδό του/της.
- Αν ο/η μαθητής/τρια αδυνατεί να εκτελέσει κάποιο βήμα της δραστηριότητας το βήμα αυτό το αναλύουμε περισσότερο προκειμένου να καταστεί αποτελεσματική η διδασκαλία και να μειωθούν τα αδιέξοδα κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας.
- Κατά συνέπεια ο στόχος του Προγράμματος Σπουδών θα αναλυθεί σε μικρότερους στόχους – βήματα σε μία ακολουθία

Τροποποίηση συμπεριφοράς με το Μοντέλο ανάλυσης έργου Συμπεριφορική Τεχνική (3/3)

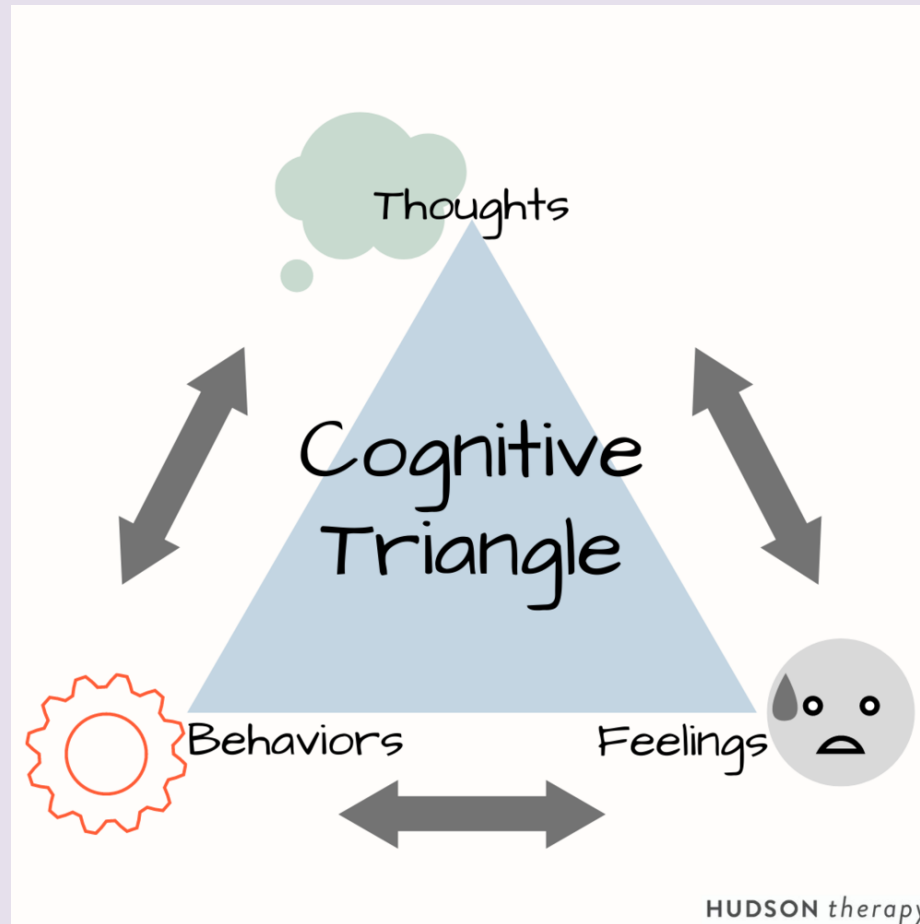
- Ορίζω το στόχο
- Αναλύω το στόχο σε βήματα (task analysis) και το χρόνο διάρκειας κάθε βήματος
- Επιλέγω τις συνθήκες, με τις οποίες αυξάνονται οι πιθανότητες να πετύχει ο/η μαθητής/τρια το στόχο
- Συζητώ το διδακτικά βήματα με το/τη μαθητή/τρια και εξηγώ τη διαδικασία - χρόνο που θα ακολουθήσουμε για να πετύχει το στόχο
- Επιλέγω και ορίζω τις συνέπειες (σε συμφωνία με το/τη μαθητή/τρια)
- Αποφασίζεται πώς θα γιορτάζεται η επιτυχία
- Αποφασίζεται ποιοι άλλοι θα εμπλακούν στο πρόγραμμα
- Αποφασίζεται πώς θα καταγράφεται η πρόοδος των μαθητών/τριών

Γνωσιακή συμπεριφορική τεχνική

Λεκτική Αυτοκαθοδήγηση (1/7)

- Ο Meichenbaum επεσήμανε ότι το άτομο συχνά βρίσκει επιθυμητές λύσεις σε εσωτερικές συγκρούσεις με το να «*συνομιλεί με τον εαυτό του*», πραγματοποιώντας έναν «**εσωτερικό διάλογο**».
- Οι αυτοαναφορές και αυτοοδηγίες έχουν θεωρηθεί σημαντικές για τον **αυτοέλεγχο** της συμπεριφοράς.
- **Στόχος** : Η εκπαίδευση των ατόμων στην αυτοδιαχείριση σκέψεων, συναισθημάτων και περιβαλλοντικών επιδράσεων, έτσι ώστε να αυξήσουν τις επιθυμητές συμπεριφορές και να μειώσουν τις ανεπιθύμητες.

Γνωσιακή συμπεριφορική τεχνική Λεκτική Αυτοκαθοδήγηση (2/7)

Γνωσιακή συμπεριφορική τεχνική Λεκτική Αυτοκαθοδήγηση (3/7)

1^ο Στάδιο: Ο/Η εκπαιδευτικός ενεργεί παραδειγματικά . Παρουσιάζει την επιθυμητή συμπεριφορά, μιλώντας δυνατά, ενώ το παιδί παρατηρεί (πρότυπο μίμησης)

2^ο Στάδιο: Ο/η μαθητής/τρια εκτελεί το ίδιο έργο υπό την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού. Ενώ μιλά ο/η εκπαιδευτικός δυνατά σε πρώτο πρόσωπο, ο μαθητής/ήτρια εκτελεί.

Γνωσιακή συμπεριφορική τεχνική Λεκτική Αυτοκαθοδήγηση (4/7)

3^ο Στάδιο: Ο/Η μαθητής/τρια εκτελεί το έργο ή την συμπεριφορά ενώ καθοδηγεί ο/η ίδιος/α τον εαυτό του/της μιλώντας δυνατά σε πρώτο πρόσωπο (λεκτική αυτοκαθοδήγηση). Ο/η εκπαιδευτικός παρακολουθεί.

4^ο Στάδιο: Ο/Η μαθητής/τρια εκτελεί τη δραστηριότητα, ψιθυρίζοντας τις οδηγίες (σιωπηλή αυτοκαθοδήγηση)

5^ο Στάδιο: Ο/Η μαθητής/τρια εκτελεί τη δραστηριότητα ακόμα μια φορά, ενώ επαναλαμβάνει από μέσα του/της τις οδηγίες προς τον εαυτό του/της (εσωτερική αυτοκαθοδήγηση)

Γνωσιακή συμπεριφορική τεχνική Λεκτική Αυτοκαθοδήγηση (5/7)

Βασικά στοιχεία της διαδικασίας της αυτοκαθοδήγησης

- Ορισμός του προβλήματος : *«Ποιο είναι το πρόβλημα που αντιμετωπίζω;»*
- Προσέγγιση του προβλήματος: *«Πρέπει να εξετάσω όλες τις πιθανότητες.»*
- Εστίαση της προσοχής *« Καλύτερα να συγκεντρωθώ και να εστιάσω την προσοχή μου, να σκεφτώ τι πρέπει να κάνω.»*
- Επιλογή μιας αντίδρασης και εφαρμογή *«Πιστεύω ότι αυτή είναι η λύση ...»*
- Αυτόενίσχυση *«Τελικά τα κατάφερα έκανα καλή δουλειά!»*

Γνωσιακή συμπεριφορική τεχνική Λεκτική Αυτοκαθοδήγηση (6/7)

Παράδειγμα :

Το παράδειγμα προέρχεται από την εκπαίδευση ενός παιδιού στην αντιγραφή σύνθετου σχεδίου με γραμμές. Ο/η μαθητής/ήτρια παρουσιάζει έντονη διάσπαση προσοχής.

▪ Ο/Η δάσκαλος/δασκάλα εκτελεί ο/η ίδιος/α το έργο δίνοντας οδηγίες στον εαυτό του/της, παρουσιάζοντας το πρότυπο συμπεριφοράς.

« Θέλω να αντιγράψω την εικόνα με τις πολλές γραμμές. Θα πρέπει να ενεργήσω αργά και προσεκτικά. Τραβώ τις γραμμές προς τα κάτω.... Μετά προς τα δεξιά... Και λίγες ακόμα προς τα αριστερά. Καλώς, μέχρι εδώ τα πάω καλά.

Θυμήσου: Προχώρα αργά. Τώρα προσπάθησε πάλι... Καλώς ! Δεν πειράζει αν κάνω λάθος μπορώ πάντοτε να το σβήσω, αλλά πρέπει να προχωρώ αργά και προσεκτικά. Τώρα θα πρέπει να προχωρήσω προς τα κάτω . Τελείωσε .. Τα κατάφερα!»

(Ζαφειροπούλου & Καλαντζή, 2011)

• Τα περισσότερα προγράμματα αυτοκαθοδήγησης ακολουθούν τον ίδιο τρόπο για την εκπαίδευση των μαθητών/τριών στην εφαρμογή προτύπων επιθυμητής συμπεριφοράς

Γνωσιακή συμπεριφορική τεχνική Λεκτική Αυτοκαθοδήγηση (7/7)

Παράδειγμα :

Το παράδειγμα προέρχεται από την εκπαίδευση ενός παιδιού για να μάθει να μη φτύνει. Ο/η μαθητής/τρια παρουσιάζει έντονη προκλητικότητα.

▪ Ο/Η δάσκαλος/δασκάλα εκτελεί ο/η ίδιος/α το έργο δίνοντας οδηγίες στον εαυτό του/της, παρουσιάζοντας το πρότυπο συμπεριφοράς.

« Θέλω να συμπεριφερθώ ήρεμα. Θα πρέπει να ενεργήσω με σκέψη και προσοχή. Μετράω 1,2,3,...8,9,10. Μετά παίρνω τρεις βαθιές ανάσες... Και ξανά μετράω 1,2,3,...8,9,10. Καλώς, μέχρι εδώ τα πάω καλά. Τώρα πρέπει να πάω στο γραφείο της διευθύντριας και να μείνω εκεί για λίγο, μέχρι να ηρεμήσω.

Θυμήσου: Προχώρα αργά. Τώρα προσπάθησε πάλι... Καλώς ! Δεν πειράζει αν κάνω λάθος, μπορώ πάντοτε να βρίσκω τρόπο να ηρεμώ, αλλά πρέπει να μετράω και να παίρνω ανάσες. Τώρα θα πρέπει να κάνω εξάσκηση. Τελείωσε ... Τα κατάφερα!»

• Τα περισσότερα προγράμματα αυτοκαθοδήγησης ακολουθούν τον ίδιο τρόπο για την εκπαίδευση των μαθητών/τριών στην εφαρμογή προτύπων επιθυμητής συμπεριφοράς

Η επικοινωνία ως μέσο ενίσχυσης της σχέσης γονέα-εκπαιδευτικού (1/4)

- Είναι θετική πρακτική για τον δάσκαλο να έχει μια πρώτη επικοινωνία με τους γονείς.
- Είναι πιθανό οι γονείς να είναι λιγότερο αμυντικοί κατά τη διάρκεια μιας συνάντησης για τη συμπεριφορά του παιδιού τους όταν δείχνουμε ενσυναίσθηση.

Η επικοινωνία ως μέσο ενίσχυσης της σχέσης γονέα-εκπαιδευτικού (2/4)

- Είναι σημαντικό να αποφεύγετε την αντιπαράθεση με ανθρώπους που γενικά τείνουν να προκαλούν εντάσεις ή αντιπαραθέσεις.
- Ως εκπαιδευτικοί έχουμε την ευθύνη να παραδειγματίζουμε με τη συμπεριφορά μας. Η ευθύνη αυτή δεν περιορίζεται στους μαθητές/ήτριες μας αλλά αφορά και την κοινότητα που ζούμε η οποία συμπεριλαμβάνει και τους γονείς.
- Ακόμα και οι πιο απαιτητικοί γονείς συχνά χρειάζονται απλά κάποιον να τους ακούσει παρά να τους λύσει κάποιο πρόβλημα.

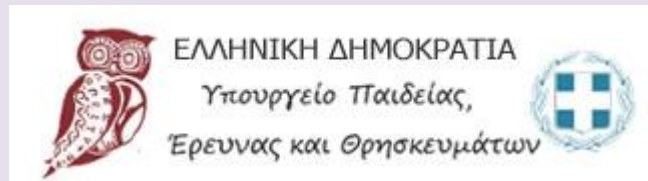
Η επικοινωνία ως μέσο ενίσχυσης της σχέσης γονέα-εκπαιδευτικού (3/4)

- Για τους μαθητές με ΔΕΠΥ ή εναντιωματική, προκλητική συμπεριφορά οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να βρουν χρήσιμη τη συμβολή ενός Τετραδίου Επικοινωνίας
- Θυμηθείτε να αναφέρετε και τα επιτεύγματα του μαθητή/ήτριας
- Το καθημερινό δελτίο αναφοράς μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην αρχή πιο εντατικά και στη συνέχεια σποραδικά για να παρέχει σταθερή ανατροφοδότηση στον γονέα και τον/την μαθητή/ήτρια.

Η επικοινωνία ως μέσο ενίσχυσης της σχέσης γονέα-εκπαιδευτικού (4/4)

- Με τη σύμφωνη γνώμη πάντα των γονέων, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να μειώσει τον όγκο των σχολικών εργασιών για το παιδί με ΔΕΠΥ, προκειμένου να είναι σε θέση να ολοκληρώνει τις εργασίες του και να διευκολυνθεί η μελέτη στο σπίτι.

Σας ευχαριστούμε!!!

Οδηγός εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος (ΕΕΠ) για μαθητές με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής Υπερκινητικότητας (Χ.Σκαλούμπακας, Τ. Κόρπα, ΙΕΠ, ΕΣΠΑ 2007-2013)
Εκπαίδευση μαθητών και μαθητριών με προβλήματα προσοχής και συγκέντρωσης: Καλές πρακτικές για τη σχολική τους ένταξη (Χ.Σκαλούμπακας, Φ. Λύτρα, 2020, ΙΕΠ)